

**DIAGNOZA
UŻYWANIA SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH,
PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ ORAZ ZWIĄZANYCH Z NIMI
INNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH
NA TERENIE GMINY STRZYŻEWICE**

STRZYŻEWICE

2022

© Ireneusz Siudem – Towarzystwo Nowa Kuźnia - 2022

Koszty badania pokryto ze środków Gminy Strzyżewice

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
1. Charakterystyka gminy Strzyżewice.....	4
1.1.Powierzchnia.....	4
1.2.Ludność.....	4
1.3.Szkolnictwo.....	5
1.4.Przemysł i rynek pracy.....	6
2. Opis przeprowadzonych badań.....	7
2.1.Metoda – sondaż diagnostyczny.....	7
2.2.Osoby badane.....	7
2.3.Wyniki badań.....	8
2.4. Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy....	8
2.5. Zagrożenia w percepcji osób badanych.....	9
<i>Zagrożenia w szkole.....</i>	<i>9</i>
<i>Typ rodziny a podejmowanie zachowań ryzykownych przez młodzież.....</i>	<i>10</i>
<i>Używanie alkoholu.....</i>	<i>11</i>
<i>Używanie tytoniu.....</i>	<i>14</i>
<i>Używanie narkotyków i dopalaczy.....</i>	<i>15</i>
<i>Motywy podejmowania zachowań ryzykownych.....</i>	<i>17</i>
<i>Sytuacja rodzinna.....</i>	<i>18</i>
<i>Cyberprzestrzeń, Internet, komputer, telewizja.....</i>	<i>21</i>
2.6.Wnioski z badań.....	25
2.7.Rekomendacje.....	26
Spis wykresów	31
Spis tabel	32

Wstęp

Raport ma na celu przedstawienie analizę wyników badań obejmujących podstawowe problemy społeczne ze szczególnym uwzględnieniem używania alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych w środowisku osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży w gminie. Dodatkowo celem raportu jest zarysowanie problemów uzależnień behawioralnych.

Opinie mieszkańców na temat problemów gminy, a szczególnie zjawisk związanych ze spożyciem alkoholu uzyskane zostały w drodze badań ankietowych przeprowadzonych w gminie wśród dwóch grup mieszkańców gminy:

- 1) dorośli mieszkańcy gminy
- 2) młodzież szkolna z terenu gminy.

Badania prowadzone były na terenie Gminy Strzyżewice w 2022 roku. Przedstawione dane zebrane zostały w drodze badania ankietowego oraz ustrukturalizowanych wywiadów prowadzonych w losowo wybranych gospodarstwach domowych. Dane zostały uzupełnione o informacje internetowe oraz rozmowy z urzędnikami Gminy Strzyżewice.

Łącznie zbadano 150 uczniów ósmych klas szkół podstawowych i szkół średnich, 150 dorosłych, dokonano analizy 45 dokumentów w formie papierowej i elektronicznej.

Uwagi

Dane dotyczące Gminy Strzyżewice pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego w Lublinie, portalu Polska w Liczbach oraz ze strony Urzędu Gminy.

1. Charakterystyka gminy Strzyżewice

1.1. Powierzchnia

Gmina Strzyżewice z siedzibą w Strzyżewicach znajduje się w powiecie i województwie lubelskim. W skład gminy wchodzi 21 sołectw: Polanówka, Żabia Wola, Osmolice Pierwsze, Osmolice Drugie, Iżyce, Piotrowice, Bystrzyca Nowa, Bystrzyca Stara, Kajetanówka, Strzyżewice, Pawłówek, Pawłów, Franciszków, Dębina, Dębszczyzna, Kolonia Kiełczewice Dolne, Kiełczewice Dolne, Borkowizna, Kiełczewice Maryjskie, Kiełczewice Górne, Kiełczewice Pierwsze oraz miejscowość Pszczela Wola. Cały obszar gminy rozciąga się wzdłuż rzeki Bystrzycy. Gmina zajmuje obszar 10 884 ha (108,8 km²) w tym użytki rolne: 82% a użytki leśne: 15%. Natomiast sama wieś Strzyżewice posiada powierzchnię 961 ha (9,6 km²).

Gmina Strzyżewice leży na pograniczu trzech krain geograficznych: Wyniosłości Giełczewskiej, Wzniesień Urzędowskich i Równiny Bełżyckiej, na południe od Lublina w dolinie rzeki Bystrzycy i jej dopływu Kosarzewki. Charakteryzuje ją zróżnicowanie terenu dzięki wielu malowniczym wąwozom i jarom porośniętymi drzewami oraz krzewami. Na terenie gminy część obszarów położona jest wyżej m.in. odnotowuje się wzniesienie o wysokości 263m w Kolonii Kiełczewice Dolne oraz "Ptasia Góra - Murakowa Góra" (wysokość 261,7 m) w Kiełczewicach Dolnych. Obszary położone niżej zlokalizowane są w północnej części gminy na terenach Osmolic (wysokość 187 m), charakteryzujące się łagodniejszym nachyleniem stoków i mniejszą różnicą wzniesień. Sam obszar gminy Strzyżewice jest bogaty pod względem przyrodniczym pomimo niskiego wskaźnika lesistości (lasy stanowią około 14% powierzchni). Przez teren gminy przebiega granica Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Co więcej wzdłuż doliny Bystrzycy wyznaczono korytarz ekologiczny. Warto wspomnieć o znajdujących się na terenach gminy parkach podworskich, oraz występowaniu rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt.

1.2. Ludność

Według danych GUS z 2021 roku w Gminie Strzyżewice jest 8 130 mieszkańców, z czego 4 187 osób stanowią kobiety, a 3 943 osób mężczyźni. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 roku był ujemny i wyniósł -53 natomiast liczba zgonów na 1000 ludności wynosiła 13,79. W 2021 roku urodziło się 59 dzieci (28 dziewczynek i 31 chłopców). W tym samym roku zmarło 65 mężczyzn i 47 kobiet. Przyrost naturalny liczony stosunkiem liczby urodzeń do liczby zgonów jest ujemny i wynosi -6,53, natomiast szczegółowy przyrost naturalny

w podziale na płeć jest ujemny w przypadku mężczyzn -34, oraz ujemny w przypadku kobiet -19.

Mieszkańcy gminy Strzyżewice zawarli w 2021 roku 22 małżeństwa, co odpowiada 2,7 małżeństwom na 1000 mieszkańców. W 2021 roku odnotowano 1,4 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Kolejno odnotowano 27,2% mieszkańców stanu wolnego, 59,4% osób w małżeństwie, 2,9% mieszkańców po rozwodzie, a 10,3% to wdowy/wdowcy.

Średni wiek mieszkańców wynosi 40,4 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

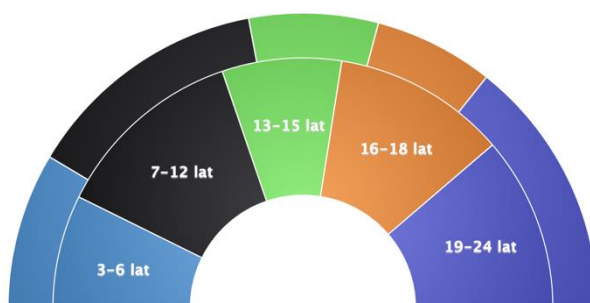
W wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej) w 2021 roku było 20% osób, w tym 21,7% mężczyzn i 18,3% kobiet. W wieku produkcyjnym (15-59 lat) było 59,5% osób, z czego 64,2% mężczyzn i 55,1% kobiet. W wieku poprodukcyjnym odnotowano 20,5% osób w tym 14,1 % mężczyzn i 26,5% kobiet.

1.3. Szkolnictwo

W Gminie Strzyżewice jest 5 szkół podstawowych. Na terenie gminy znajdują się również Zespół Szkół Rolniczych w Pszczelnej Woli oraz Zespół Szkół Techniki Rolniczej w Piotrowicach. Według danych z 2017 roku 2 166 osób znajduje się w wieku potencjalnej nauki.

Wykres 1. *Podział na grupy edukacyjne ze względu na wiek.*

Edukacyjne grupy wieku – Gmina Strzyżewice, 2021
(Źródło: GUS)

W gminie wieku 3-6 lat jest 14,6% dzieci, w wieku 7-12 lat – 24,9%, w wieku 13- 15 lat – 15,4% w wieku 16-18 lat – 22,4 %, a w wieku 19 – 24 lata - 22,6%.

Wykres 2. Poziom wykształcenia w grupie mieszkańców gminy.

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 15,0% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,7% wykształcenie policealne, 9,4% średnie ogólnokształcące, a 18,5% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 22,5% mieszkańców gminy Strzyżewice, gimnazjalnym 5,9%, natomiast 24,0% podstawowym ukończonym. 1,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa lubelskiego mieszkańcy gminy Strzyżewice mają nieznacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Strzyżewice największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (25,4%) oraz wyższe (17,6%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (28,0%) oraz podstawowe ukończone (22,5%).

1.4. Przemysł i rynek pracy

Według danych z 2021 roku w gminie Strzyżewice na 1000 mieszkańców pracuje 130 osób. 62% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 38% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Strzyżewice wynosiło w 2021 roku 5,7% (6,5% wśród kobiet i 5% wśród mężczyzn). W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Strzyżewice wynosiło 3 615,93 PLN, co odpowiada 76,90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Strzyżewice 540 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 302 pracujących przyjeżdża do

pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -238. 60,6% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Strzyżewice pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 12,7% w przemyśle i budownictwie, a 10,5% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,9% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Pod koniec czerwca 2019 roku w gminie Strzyżewice 213 osób zarejestrowano jako bezrobotne z tego 130 posiadało status długotrwale bezrobotnych.

2. Opis przeprowadzonych badań

2.1. Metoda – sondaż diagnostyczny

W badaniach młodzieży posłużono się metodą sondażu diagnostycznego, która pozwala na rzetelne i szybkie zebranie danych. W celu zebrania informacji posłużono się autorskim narzędziem - kwestionariuszem ankiety, który składał się z 97 pytań zamkniętych, z podaną kafeterią odpowiedzi.

Badania zostały przeprowadzone w październiku i listopadzie 2022 roku wśród uczniów klasy ósmej szkoły podstawowej oraz młodzieży ponadpodstawowej głównie klas drugich. Badania przeprowadzono w ścisłej współpracy z nauczycielami i dyrekcją szkoły. Przed wypełnieniem ankiety młodzież została poinformowana o anonimowości i dobrowolności udziału w badaniu.

W badaniach dorosłych mieszkańców gminy, posłużono się metodą wywiadu, który dotyczył takich zagadnień jak: poczucie bezpieczeństwa na terenie gminy, rynek pracy i bezrobocie, możliwości rozwoju, szkolnictwo, używanie substancji psychoaktywnych przez mieszkańców gminy oraz spędzanie wolnego czasu. Łącznie zbadano 150 dorosłych przedstawicieli 150 gospodarstw domowych z terenu gminy.

2.2. Osoby badane

W badaniach wzięło udział 150 uczniów wywodzących się z różnych środowisk, w tym 70 uczniów klasy ósmej szkoły podstawowej i 80 licealistów. Ankieta została przeprowadzona

w czasie trwania zajęć lekcyjnych. Badania mieszkańców prowadzone były wśród dorosłych osób z losowo wybranych 150 gospodarstw domowych.

2.3. Wyniki badań

2.4. Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy

Tabela 1. *Hierarchia problemów społecznych w Strzyżewicach – oceny respondentów.*

	Problem	Średnia ocena
1.	Uzależnienie od alkoholu	4,76
2.	Przemoc domowa	4,67
3.	Uzależnienie od komputera (mediów)	4,55
4.	Przemoc w szkole	4,01
5.	Uzależnienie od narkotyków	3,99
6.	Przestępczość	3,22
7.	Bezrobocie	3,15
8.	Niepełnosprawność	3,02
9.	Ubóstwo	2,26
10.	Wyjazdy zagraniczne w poszukiwaniu pracy	2,03
11.	Zanieczyszczenie środowiska	1,01
12.	Bezdomność	0,85

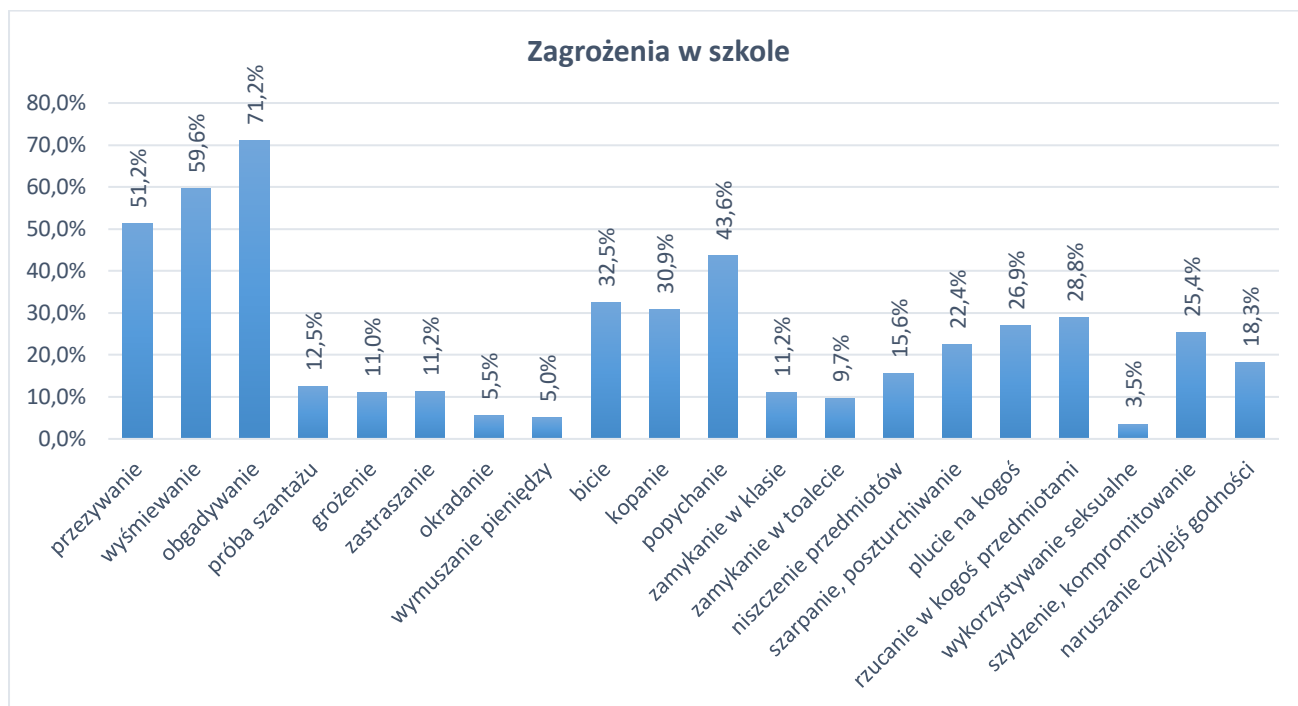
Za najpoważniejsze problemy w gminie uznano: uzależnienie od alkoholu oraz przemoc domową. W porównaniu do badań z 2019 roku wzrosła ranga uzależnienia od komputera i mediów oraz uzależnienia od narkotyków. Za przeciętnie ważne problemy ankietowani uznali: przemoc w szkole która zmniejszyła swoją rangę od 2019 roku. Przestępczość i bezrobocie znalazło się na szóstym i siódmym miejscu. Najmniejsze znaczenie dla mieszkańców gminy ma zanieczyszczenie środowiska oraz bezdomność. Podkreślić należy, że rośnie ranga uzależnienia od narkotyków jest ono również jednym z najbardziej zauważalnych problemów w środowisku szkolnym.

2.5. Zagrożenia w percepcji osób badanych

Zagrożenia w szkole

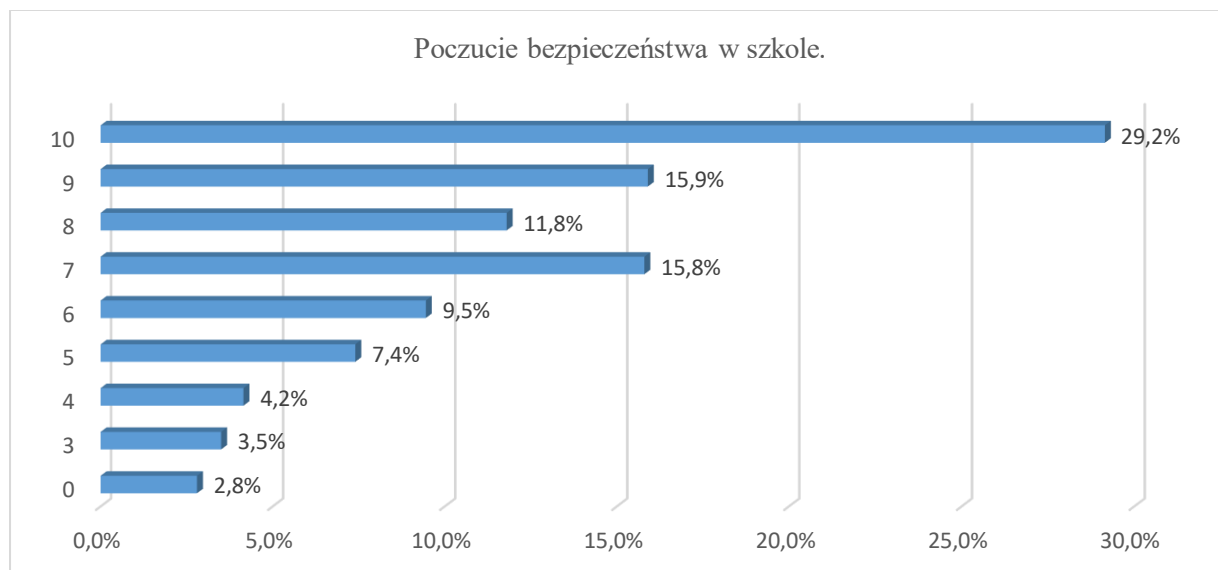
Wykres 3. Występowanie zagrożeń w szkole.

Uwaga: Liczba badanych nie sumuje się, gdyż mieli możliwość wyboru więcej niż jedną odpowiedź.

Z zaprezentowanych wypowiedzi respondentów wynika, że ponad połowa badanych uczniów stwierdziła, iż w szkole obserwują takie zachowania, jak: przezywanie, wyśmiewanie oraz obgadywanie. Ilość tych ostatnich zachowań wzrosła w ostatnich trzech latach. Ponad połowa respondentów zauważa przejawy przemocy psychicznej. Dodatkowo 43,2% badanych zauważa, że jedni uczniowie innych popychają, zaś ponad 30 procent twierdzi, że uczniowie są przez innych bici i kopani. Są to przejawy przemocy fizycznej. Także duży odsetek badanych zauważa inne zagrożenia, jest to niszczenie przedmiotów, szarpanie, plucie czy rzucanie przedmiotami. Częstość tych zachowań uległa zmniejszeniu w ostatnich trzech latach z wyjątkiem sztydzenia i kompromitowania. Co może mieć związek z aktywnością młodzieży w mediach społecznościowych.

Wykres 4. *Poczucie bezpieczeństwa w szkole.*

29,2% badanych ocenia, iż w szkole czuje się bardzo bezpiecznie. 15,9% badanych ocenia swoje poczucie bezpieczeństwa na 9, niewiele mniej na 7 (15,8%), 6 (9,5%) czy 8 (11,8%). Natomiast 2,8% badanych nie czuje się wcale w szkole bezpiecznie, podobnie mogą uważać osoby, które swoje bezpieczeństwo oceniły na 3 (3,5%). Widoczna jest wyraźna poprawa poczucia bezpieczeństwa w szkole w przeciągu trzech ostatnich lat.

Typ rodziny a podejmowanie zachowań ryzykownych przez młodzież

Tabela 2. *Rodzaje zachowań ryzykownych młodzieży w poszczególnych typach rodzin.*

Rodzaj podejmowanego zachowania	Rodzina pełna	Rodzina niepełna
zażywanie narkotyków	19,4%	27,9%
spożywanie alkoholu	84,1%	83,7%
uprawianie seksu	32,6%	48,6%
palenie papierosów	80,1%	60,3%
zatargi z policją	48,9%	55,1%

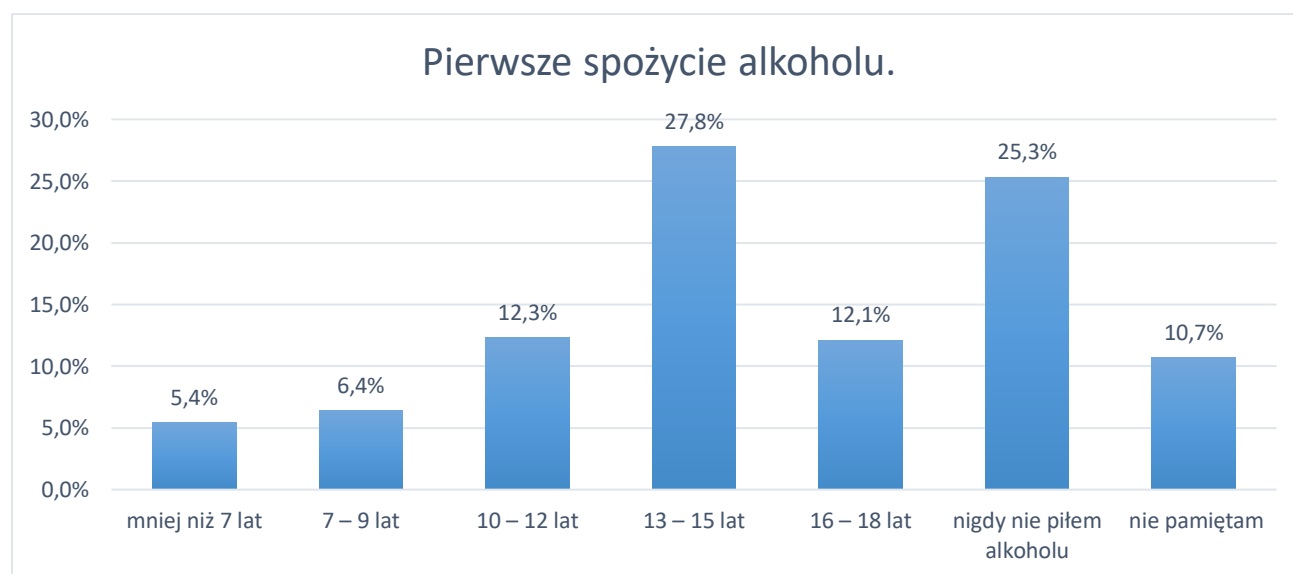
Jak wynika z powyższych danych 84,1 % ankietowanych wychowujących się w rodzinach pełnych zadeklarowało spożycie alkoholu. Niewiele mniej, 80,1% zadeklarowało, iż paliło papierosy, zaś 19,4% używa narkotyków. Wśród respondentów wychowujących się w rodzinach niepełnych 83,7% piło alkohol, 60,3 paliło papierosy. 27,9% osób z rodzin

niepełnych używa narkotyki. Pierwszego kontaktu seksualnego doświadczyło 32,6% osób z rodzin pełnych oraz 48,6% badanych z rodzin niepełnych. 48,9% badanych z rodzin pełnym przyznaje się do zatargu z policją, zaś z rodzin niepełnych 55,1%.

Z przedstawionych analiz wynika, że zarówno w rodzinach pełnych jak i niepełnych najczęściej podejmowanym zachowaniem ryzykownym jest picie alkoholu. Taki wynik sugeruje brak kontroli nad młodzieżą ze strony rodziców, bądź też problemy wychowawcze występujące w tych rodzinach. Może się to wiązać z osłabieniem relacji łączących dzieci z ich rodzicami lub też z niekorzystnym wpływem grupy rówieśniczej.

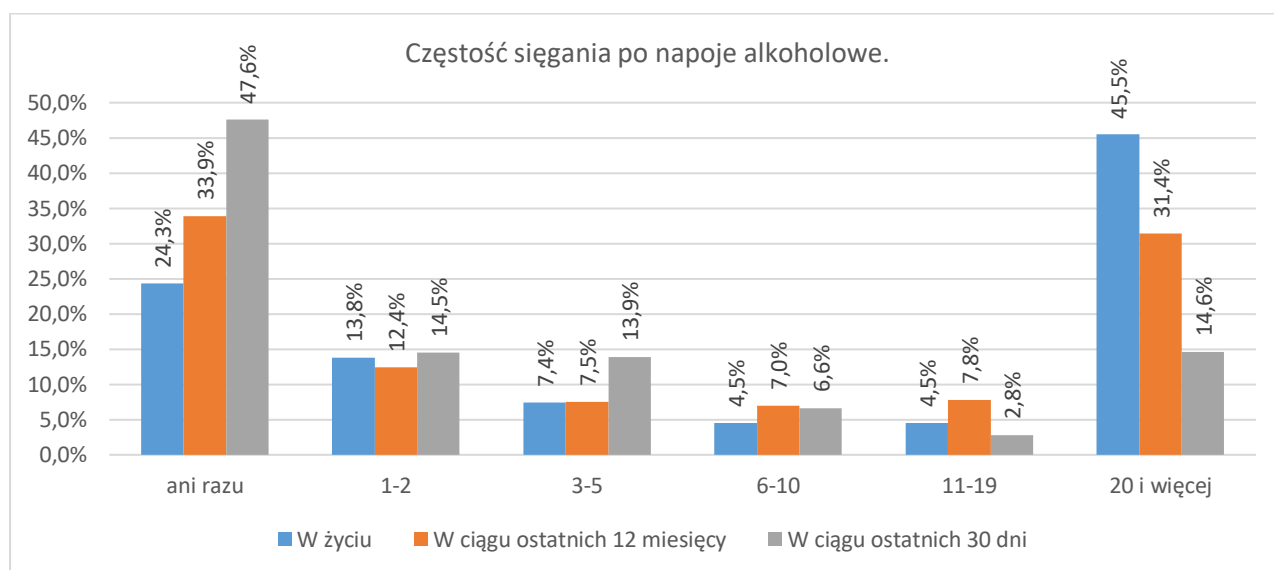
Używanie alkoholu

Wykres 5. *Pierwsze spożycie alkoholu.*

Jak wynika z powyższych badań 64% osób zadeklarowało, iż zdarzyło im się pić alkohol. Ponad 25% ankietowanych wskazało, że jeszcze nie spożywało alkoholu. Otrzymane dane wskazują, że najwięcej osób po raz pierwszy sięgnęło po alkohol w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia. Podczas pierwszego spożycia mniej niż 7 lat miało prawie 6% osób.

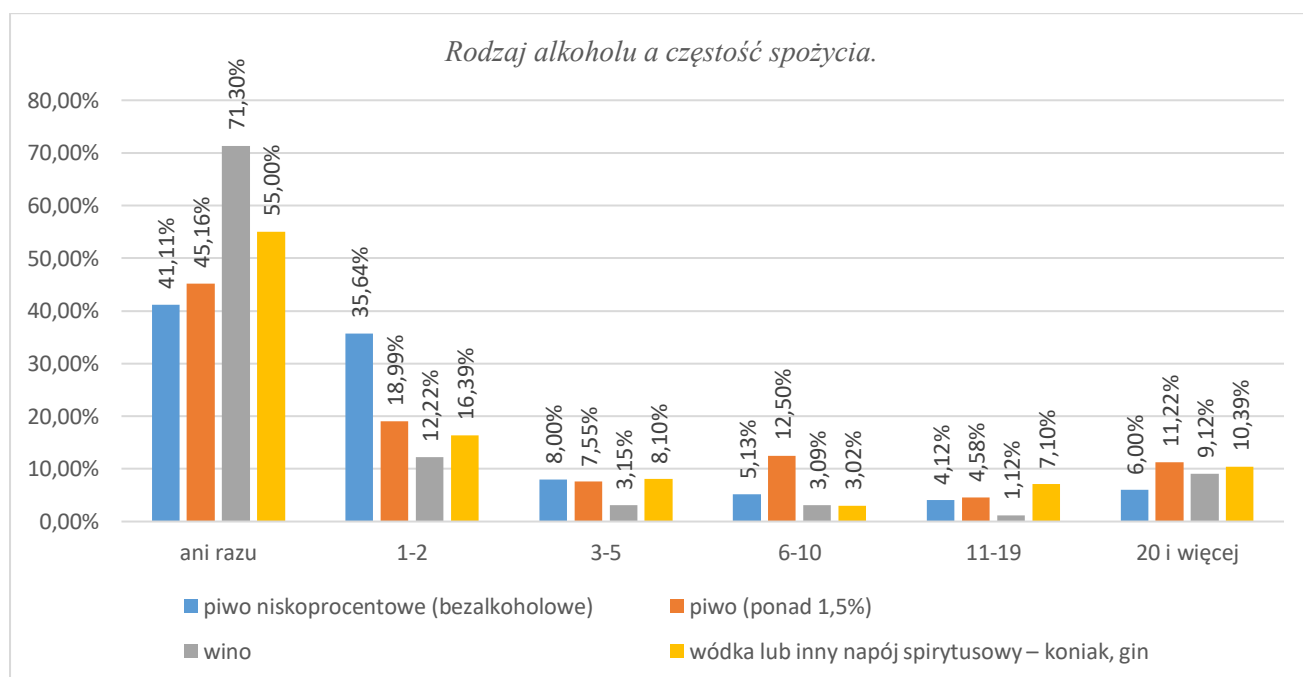
Wykres 6. Częstość sięgania po napoje alkoholowe.

*Podane dane procentowe nie sumują się do 100, ponieważ badani mieli możliwość udzielenia odpowiedzi na drodze wielokrotnego wyboru.

Odpowiedzi osób badanych wskazują, że 45% osób piło w życiu 20 razy i więcej. 47,6% badanych deklaruje, że nie sięgało po napój alkoholowy w ciągu ostatnich 30 dni (stan na dzień badania). Najczęściej spożywanym alkoholem w ciągu 30 dni było piwo bezalkoholowe przez prawie 35,64% badanych z czego większość badanych sięgała po nie 1-2 razy. Równie często sięgano po piwo zawierające ponad 1,5% alkoholu przez prawie 55% badanych. 45% młodych ludzi sięgnęło po wódkę a 29 % po wino.

Wykres 7. Rodzaj alkoholu a częstość spożycia.

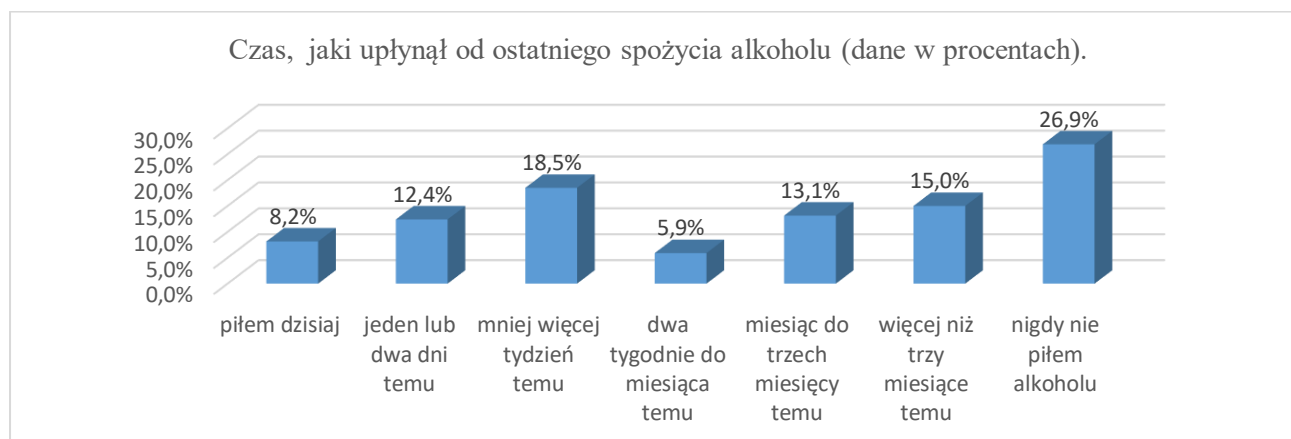

*Podane dane procentowe nie sumują się do 100, ponieważ badani mieli możliwość udzielenia odpowiedzi na drodze wielokrotnego wyboru.

Alkohol najczęściej spożywany jest przez osoby młode w dyskotecę (klubie), na koncercie (16,9% osób badanych), następnie w domu u kogoś (u rodziny lub kolegi) 15,4% badanych, spożywanie we własnym domu deklaruje 15,9% badanych oraz w parku 13,1%. Natomiast osobami, z którymi badani spożywali alkohol okazali się najczęściej koledzy, znajomi (59,0%) oraz inni dorośli np. z rodziny (15,4%) nie będący rodzicami/opiekunami oraz wychowawcami/instruktorami badanych.

Z danych wynika, że 45% badanych samodzielnie kupiło piwo w sklepie. 40% wino oraz wódkę lub inny napój spirytusowy, 29% whisky, gin lub koniak. Z tego 12 osób poniżej 18 r.ż. kupiło piwo, 3 osoby wino, 6 osób wódkę lub inny napój spirytusowy oraz osoby whisky, gin lub koniak.

Wykres 8. *Czas, jaki upłynął od ostatniego spożycia alkoholu (dane w procentach).*

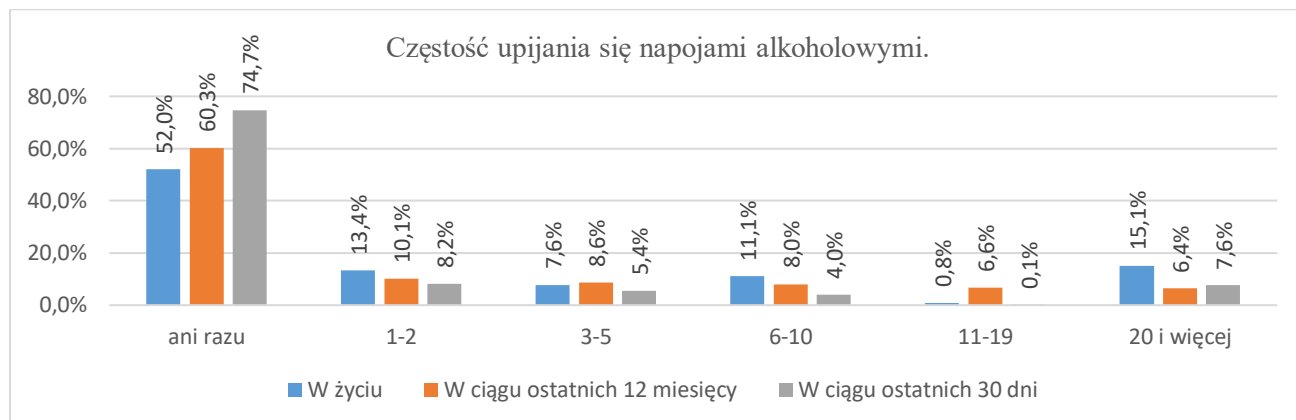

Na 3 dni przed badaniem po alkohol mogło sięgnąć ponad 20 procent ankietowanych. Przy czym w ciągu ostatniego tygodnia – 18,5%. Prawie 6% badanych deklaruje, że od ostatniego spożycia minęło 2 tygodnie do miesiąca. 13,1% badanych twierdzi, iż nie pije dłużej niż 3 miesiące. Ostatni kontakt z alkoholem w okresie od miesiąca do trzech - deklaruje 15,9% badanych.

51% badanych przyznaje, że zdarzyło im się upić napojem alkoholowym, odczuwali złe samopoczucie lub wykazywali złe zachowanie. Prawie 34% badanych źle się czuło bądź

zachowywało po alkoholu w ciągu ostatniego roku. Natomiast 27% deklaruje, iż takie sytuacje wystąpiły w ciągu ostatnich 30 dni.

Wykres 9. *Częstość upijania się napojami alkoholowymi.*

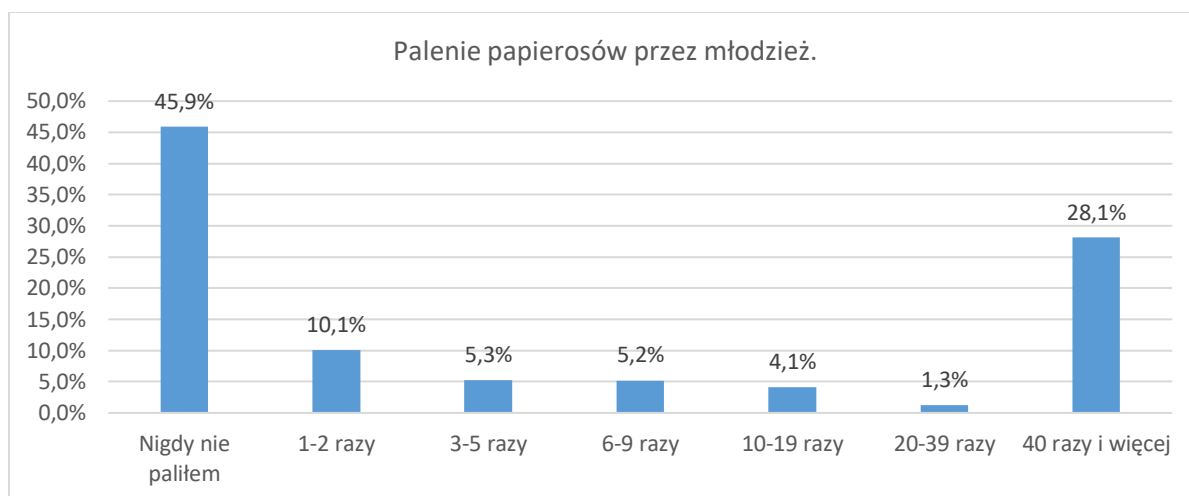
76,2% badanych wskazuje, że ich szkolni koledzy/koleżanki piją alkohol przynajmniej raz w tygodniu. Tylko niecałe 9% młodych ludzi uważa, że ich koledzy nie spożywają alkoholu, natomiast 15% nie potrafiło określić. Co więcej deklarują, że 30% z nich było w życiu rodzinnym świadkiem przykrej sytuacji spowodowanej piciem alkoholu, o której trudno im będzie zapomnieć. Osoby młode wykazują przekonanie, że alkohol zawarty w piwie w porównaniu z alkoholem zawartym w wódce jest: mniej szkodliwy (42%). Na to, że jest tak samo szkodliwy wskazało 26%, natomiast na większą szkodliwość 6%. 26% nie potrafiło określić. Prawie 77% młodych ludzi deklaruje, że zostało ostrzeżonych przed skutkami używania alkoholu, najczęściej przez kogo rodziców (63%) oraz nauczycieli (46%).

Używanie tytoniu

Jedną z najbardziej popularnych i powszechnie dostępnych substancji uzależniających jest nikotyna. Palenie tytoniu – jako jedna z legalnych, dopuszczonych do sprzedaży substancji psychoaktywnych - nie jest przedmiotem aż tak szerokiej dyskusji społecznych jak nadużywanie alkoholu czy stosowanie narkotyków. Niewątpliwie przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, iż palenie papierosów nie ma tak daleko idących konsekwencji społecznych – choć bardzo poważne zdrowotne. Z uzyskanych danych wynika, iż prawie 55% uczniów wykazało, że paliło papierosy, jest to o 2% mniej niż w 2019 roku. Największy procent osób ankietowanych przyznaje, że sięgnęło po papierosa 40 razy i więcej. 45,9% ankietowanych deklaruje, że nigdy nie sięgnęło po papierosa jest to wzrost o ponad 2%. W dniu badania ponad

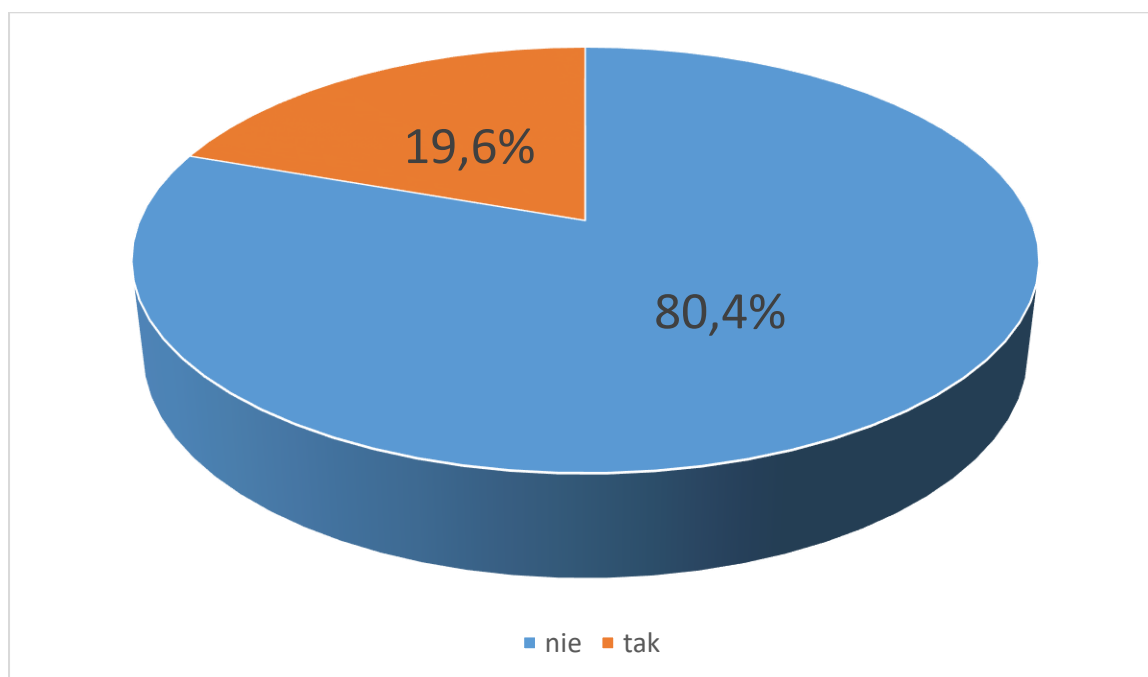
40% badanych przyznało, że paliło papierosy w ciągu ostatnich 30 dni. Z czego 20 procent deklaruje palenie więcej niż 1 papierosa dziennie, jest to o 4% mniej niż w 2019 roku.

Wykres 4. *Palenie papierosów przez młodzież.*

Używanie narkotyków i „dopalaczy”

Wykres 11. *Używanie substancji psychoaktywnych.*

Wśród badanych 19,6% osób przyznało się do używania narkotyków i dopalaczy (w tym leków w celu odurzania się). Jest to 1% mniej niż trzy lata temu. 57% osób stwierdziło, że zna w swoim otoczeniu osoby używające.

Tabela 3. *Znajomość substancji psychoaktywnych.*

Rodzaj substancji	Procent badanych, którzy znają daną substancję
metadon	22,2%
crack	21,0%
kokaina	74,2%
marihuana i haszysz	89,6%
astracyt	6,4%
LSD	61,1%
amfetamina	73,8%
polska heroina	22,1%
grzyby halucynogenne	38,1%
GHB	11,6%
heroina	62,1%
leki uspokajające i nasenne	73,0%

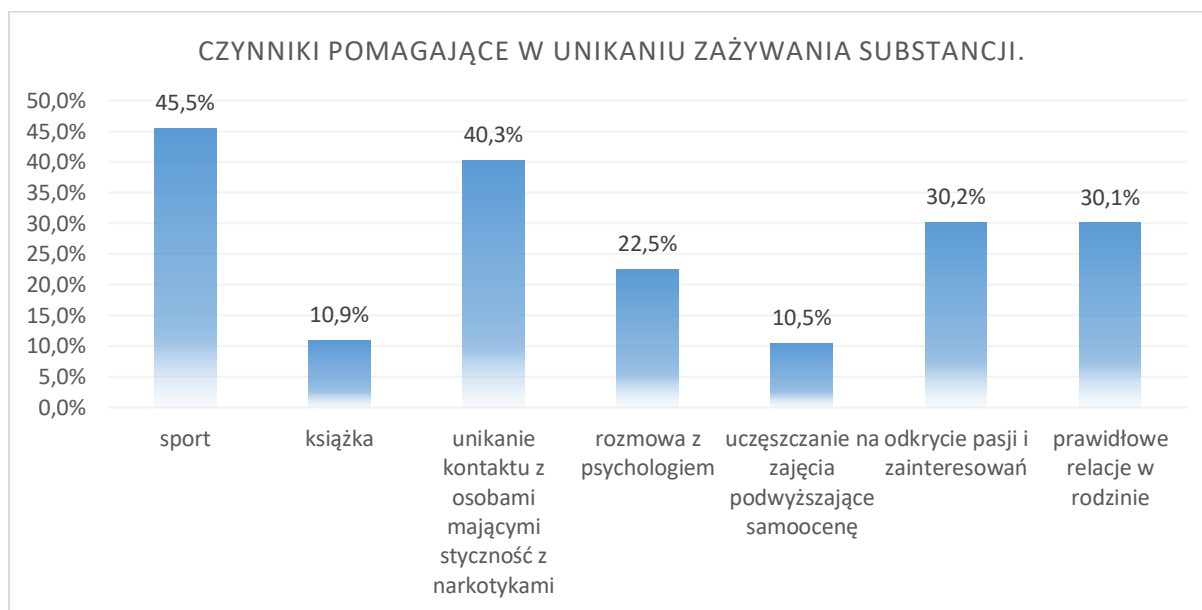
Wiele środków psychoaktywnych jest znanych ankietowanym. W najczęściej określanych jako znane znalazły się marihuana i haszysz (89,6%), kokaina (74,2) oraz amfetamina (73,8%). Najmniej znane okazały się GHB oraz metadon poniżej 20%. (patrz. tabela 3). Odnotowano wzrost znajomości substancji psychoaktywnych, jak również większą niż trzy lata temu prawdopodobność młodzieży w tym zakresie.

Najczęściej młodzi ludzie zażywają narkotyki podczas spotkań z przyjaciółmi (ponad 30% badanych). Szkoła okazała się miejscem, w którym 20% badanych zażywała środki psychoaktywne i jest to o 6% mniej niż w 2019 roku. Co więcej 22% ankietowanych zna osobę handlującą narkotykami (w tym zakresie również odnotowano zmniejszenie).

Według młodych ludzi sport (45,5% badanych) najbardziej pomaga w uniknięciu zażywania narkotyków. Do czynników ochronnych należą według nich również unikanie kontaktu z osobami mającymi styczność z narkotykami 40,3% a także odkrywanie pasji i zainteresowań oraz prawidłowe relacje w rodzinie (30,2% i 30,1%). 49% młodych ludzi potwierdziło udział w zajęciach z profilaktyki w szkole.

Wykres 12. Czynniki pomagające w unikaniu zażywania substancji.

*Podane dane procentowe nie sumują się do 100, ponieważ badani mieli możliwość udzielenia odpowiedzi na drodze wielokrotnego wyboru.

Motywy podejmowania zachowań ryzykownych

Z przeprowadzonych badań wynika, iż respondenci uważają zażywanie środków psychoaktywnych najczęściej jako groźne dla życia i zdrowia (95,1%). Jednak 4,9% uważa, że środki psychoaktywne są niegroźne. Przekonania te znacznie się zmieniły na korzyść świadomości zagrożeń w okresie trzech lat.

Głównym motywem sięgania po substancje jest według młodych ludzi jest dobra zabawa (60,7%) oraz chęć zaimponowania innym (40%). Kolejnymi motywami są: ciekawość doznań (44,3% respondentów), nabranie pewności siebie (35% respondentów). 30,1 % respondentów twierdzi, iż używanie jest efektem problemów w domu, zaś 24,4%-wynik problemów w szkole. 56,1 % uczniów podąża za modą, a 18,2 % podejmuje zachowania ryzykowne jako formę buntu przeciwko dorosłym i wartościom. Zaś 29,2 % ankietowanych przyznaje, iż jest to dla nich ucieczka od samotności.

W przypadku palenia papierosów 60,1% badanych wskazuje, iż to namawianie przez rówieśników jest głównym powodem palenia papierosów. Również wskazują na chęć wyróżnienia się i zaimponowania innym (40,9%). Palenie w opinii badanych jest dobrym sposobem na przyłączenie się do grupy (31%) oraz relaks (29,1%). Palenie postrzegane jest jako dążenie za modą (22,1%) ale również jako forma buntu przeciwko dorosłym (11,1%) czy

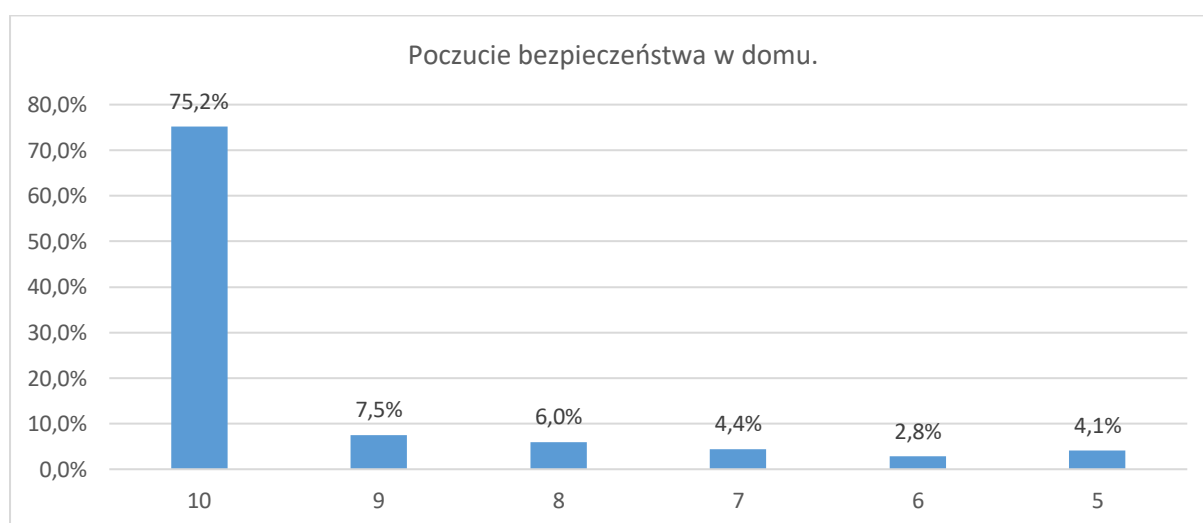
próba zapomnienia o problemach szkolnych (15,3%), własnych problemach (17,4%) czy leczenie kompleksów (19,9%). Motywacją do używania nikotyny może być również chęć szybszego stania się dorosłym (21,1%), wzorowanie się na dorosłych (11,2%) oraz przyjemne spędzenie wolnego czasu (30,4%).

Reasumując, wpływ otoczenia, a w szczególności rówieśników, odgrywa dużą rolę w używaniu substancji psychoaktywnych.

Sytuacja rodzinna

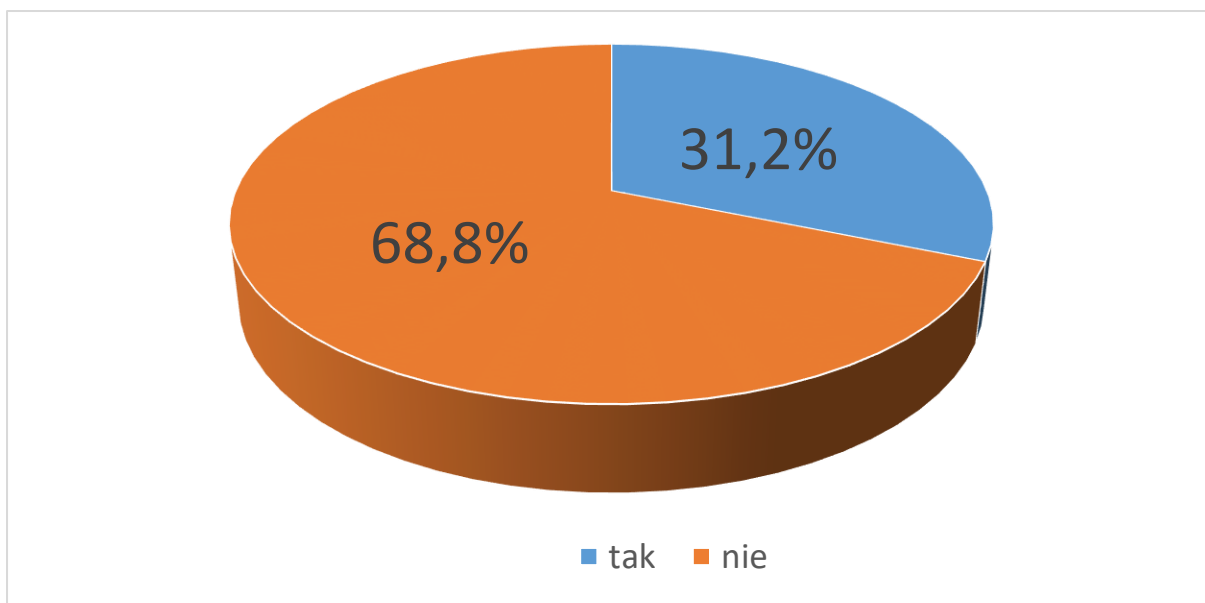
Wśród najczęściej wymienianych zawodów ojców największy odsetek 24% stanowił zawód rolnika, 9% wskazało na mechanika oraz 8% na kierowcę. Wśród zawodów wykonywanych przez ojców znalazły się takie zawody jak: ślusarz, malarz, nauczyciel, żołnierz, kierownik, pracownik firmy, ochroniarz, murarz, lekarz. Wśród zawodów matek najwięcej osób wskazało na zawód rolnik (14,4%) sprzedawczyni (7%) ale także wymieniano zawody takie jak: kucharka, księgowa, sprzątaczką, krawcowa, okulistka, nauczycielka, pielęgniarka, prokurator, psycholog. Osoby badane pochodziły zazwyczaj z rodzin pełnych (88,5%). Na brak ojca w rodzinie wskazało 8,7%, na brak matki 1,9% natomiast na brak rodziców wskazał 1% osób badanych. Młodzież biorąca udział w badaniu pochodziła zazwyczaj z rodzin 4 osobowych (ponad 33% osób badanych). Największą wskazaną liczbą osób w rodzinie była 11-osobowa rodzina, natomiast najmniejszą jednoosobowa.

Wykres 13. *Poczucie bezpieczeństwa w domu.*

Otrzymane wyniki pokazują na zróżnicowany poziom poczucia bezpieczeństwa wśród badanej młodzieży w domach. Największy procent badanych 75,2% ocenia poczucie bezpieczeństwa na 10 (czują się bardzo bezpiecznie). Żadna z osób badanych nie deklaruje, że nie czuje się bezpiecznie w domu.

Wykres 14. *Częstość spożywania alkoholu przez rodziców/opiekunów.*

Jak wynika z uzyskanych danych 31,2 % respondentów wykazało, iż w ich rodzinach przynajmniej raz w tygodniu rodzice spożywają alkohol. 68,8% uczniów wykazało, że w ich rodzinach alkohol nie jest spożywany tak często.

Kolejną kwestią są relacje łączące młodych ludzi z ich rodzicami. Najwięcej ankietowanych (60,9%) zadeklarowało, iż ich relacje z rodzicami są bardzo dobre. Trochę mniej 40,8% wykazało, na dobre relacje, zaś dla 15,6% uczniów relacje z rodzicami są przeciętne. 1,0% respondentów twierdzi, iż relacje są słabe, a dla 4,5 % uczniów są bardzo słabe. Czas wolny z rodziną codziennie aktywnie spędza 33,4 % badanych rozmawiając, jeżdżąc na wycieczki itp. 12,2 % badanych wskazuje na brak spędzania wspólnego czasu. 23,1% badanej młodzieży deklaruje, że spędzają czas z rodziną przynajmniej raz w tygodniu. Natomiast 19,9% uważa, że jest to tylko kilka razy w miesiącu, zaś 10,2%, iż jest to rzadziej. Wśród badanej młodzieży 66,9% twierdzi, że rodzice kontrolują czas jaki spędzają grając w gry

komputerowe z tego 18% twierdzi, iż jest to często, 30%, że jest to czasami, oraz 19% uważa, że rzadko. Spośród osób badanych 33% młodych ludzi zadeklarowało, że nigdy nie doświadczyło kontroli.

Na pytanie o zgodę rodziców osób badanych na oglądanie przez nich filmów z przemocą 70% młodzieży twierdzi, że rodzice pozwalają im oglądać filmy z aktami przemocy natomiast 30% uważa, że opiekunowie nie wyrażają na to zgody. Co więcej 74,3 % badanych może oglądać telewizję kiedy zechce, zaś korzystanie z telewizji przez 25,7% młodych jest kontrolowane. W sytuacji 41,1% młodzieży rodzice są obecni podczas oglądania przez nich telewizji. 35,3% młodych ludzi ogląda razem z rodzicami programy telewizyjne. Spośród badanych 41% potwierdza, że rodzice wyjaśniają im niezrozumiałe treści, zdarzenia, sytuacje emitowane w telewizji. Tabela 4 zawiera wyróżnione przez osoby badane programy telewizyjne, seriale filmy, które są dozwolone oraz zabronione przez rodziców. Badani deklarują, że rodzice rozmawiali z nimi na temat zagrożeń płynących z internetu (61%), zaś 39% twierdzi, że nigdy nie odbyło takiej rozmowy.

Tabela 4. *Programy zabronione i dozwolone przez rodziców.*

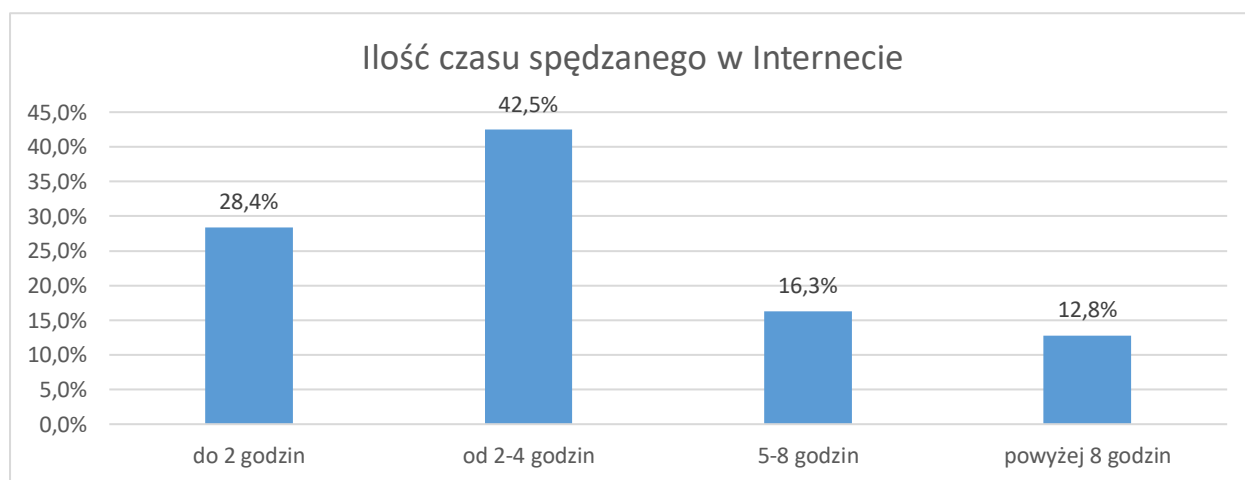
Programy dozwolone przez rodziców (oglądane z rodzicami)	Programy zabronione przez rodziców
Ranczo	pornografia
Ojciec Mateusz	horror
Komisarz Alex	filmy z przemocą seksualną
Pogoda	
Rolnik szuka żony	
Nasz nowy dom	
M jak Miłość	
Na Sygnale	

Z uzyskanych danych wynika, iż 10,7% młodzieży doświadcza w rodzinach zachowań przemocowych tj. bicie (popychanie, szarpanie), wyzwiska (krzyk, groźby, szantaż), zabranie telefonu komórkowego, ale także występowały również inne zachowania przemocowe takie jak : szlaban i bicie pasem.

Cyberprzestrzeń, Internet, komputer, telewizja

Z danych wynika, iż największa ilość osób badanych (39%) posiada w domu przynajmniej 2 telewizory. 85,5% procent badanych potwierdza, iż zdarza się im jeść posiłki podczas oglądania telewizji. 41% badanych ją ogląda zasypiając. Według młodzieży do telewizji przyciąga ich zazwyczaj ciekawy serial, film bądź program. Spośród badanych 18,8% osób posiada swojego ulubionego bohatera telewizyjnego. Aż 69,8% lubi programy i filmy z przemocą. 45,7% respondentów uważa, że sceny przemocy prezentowane w filmach są odzwierciedleniem rzeczywistości. Co więcej 50,9% młodych ludzi uważa, że telewizja pokazuje w jaki sposób radzić sobie w sytuacjach trudnych np. gdy doświadczają obrażenia ze strony innych.

Wykres 15. *Ilość czasu spędzanego w Internecie.*

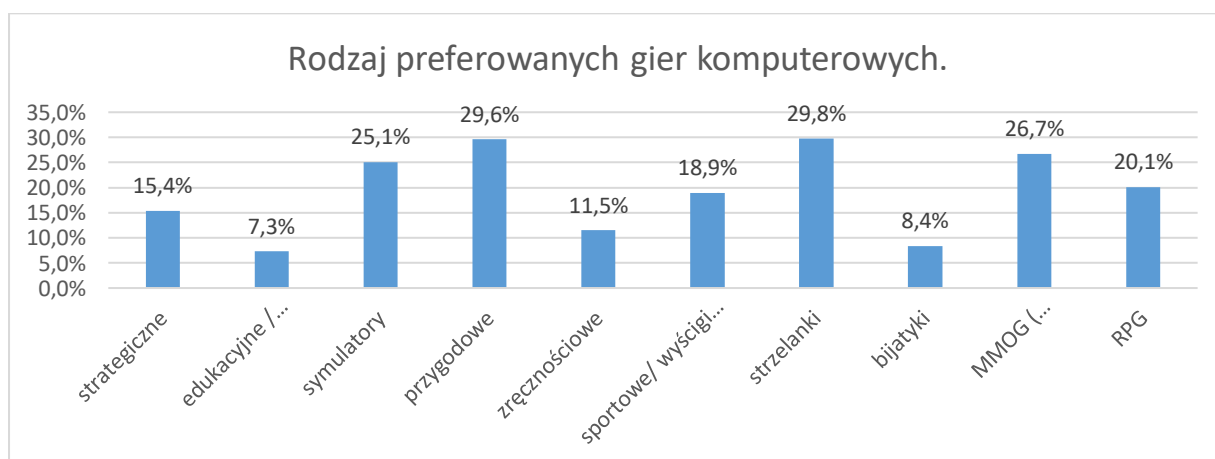
Z otrzymanych danych wynika, że badani korzystają z internetu codziennie (96%). Dziennie 42,5% spędza w Internecie od 2 do 4 godzin. Używanie do 2 godzin deklaruje 28,4% badanych. Powyżej 16% badanych spędza w Internecie więcej niż 5 godzin dziennie, z czego 12,8% przyznaje, do używania internetu powyżej 8 godzin dziennie. W subiektywnym odczuciu ilości spędzanego czasu ponad połowa badanych uważa, że wszyscy poświęcają podobny czas na korzystanie z Internetu. 30% badanych sądzi, że prawdopodobnie spędza za dużo czasu surfując w Internecie. Najczęściej młodzież korzysta z Internetu w domu (ponad 90% badanych) przeglądając portale społecznościowe (65,9%), poszukując materiałów potrzebnych do lekcji (50,9%) czy oglądając filmy/seriale (41,8%). 29,9% deklaruje, że używa internetu w celu przeglądania stron internetowych, tematycznych portali, serwisów informacyjnych. 22,9% używa Internetu do gier, 18% badanych prowadzi w sieci rozmowy.

Wyniki badań pokazują, że ponad 69% osób młodych woli kontakty w świecie rzeczywistym od kontaktów przez Internet. Ponad 30% badanych nie potrafiło określić. Badani deklarują, iż często i bardzo często spędzają czas ze znajomymi poza internetem (75,3%). 9,98% młodych ludzi przyznaje, że nie wychodzi wcale ze znajomymi. Co więcej 45% osób preferuje spędzanie czasu w sposób aktywny, uprawiając sporty, wyjeżdżając na wycieczki. 29% woli w wolnym czasie surfować w Internecie natomiast 12,9% preferuje granie na komputerze. Dla ponad 21% badanych ważna jest nauka w wolnym czasie, zaś kilka osób na pierwszym miejscu wybiera czytanie.

Otrzymane dane wskazują, że najczęściej nikt nie kontroluje czasu spędzanego w Internecie przez osoby młode (69,9%). 30,1% deklaruje, że czas spędzany w Internecie kontrolują rodzice. Pozostali badani wskazują, że kontrolę nad nimi sprawują inni członkowie rodziny oraz rodzeństwo. 85,9% osób słyszało o zjawisku cyberprzemocy. 14,1% wśród badanych spotkało się z tym zjawiskiem. Zdjęcia, na których znajdują się inne osoby publikuje 24,5% zaś 30% osób stara się tego nie robić. 25,5% zamieszcza tylko swoje zdjęcia, natomiast 20% nie zamieszcza żadnych zdjęć.

Z uzyskanych danych wynika, że ponad połowa badanych poświęca przynajmniej godzinę dziennie na gry komputerowe. Z czego 10% młodych ludzi udzieliło odpowiedzi, że spędza przed komputerem powyżej 4 godzin dziennie. 29% respondentów wskazała, że dziennie spędzają na graniu do 1 godziny a 26,9% nie korzysta z gier wcale. Otrzymane dane wskazują, że prawie 89% badanych najczęściej gra w domu.

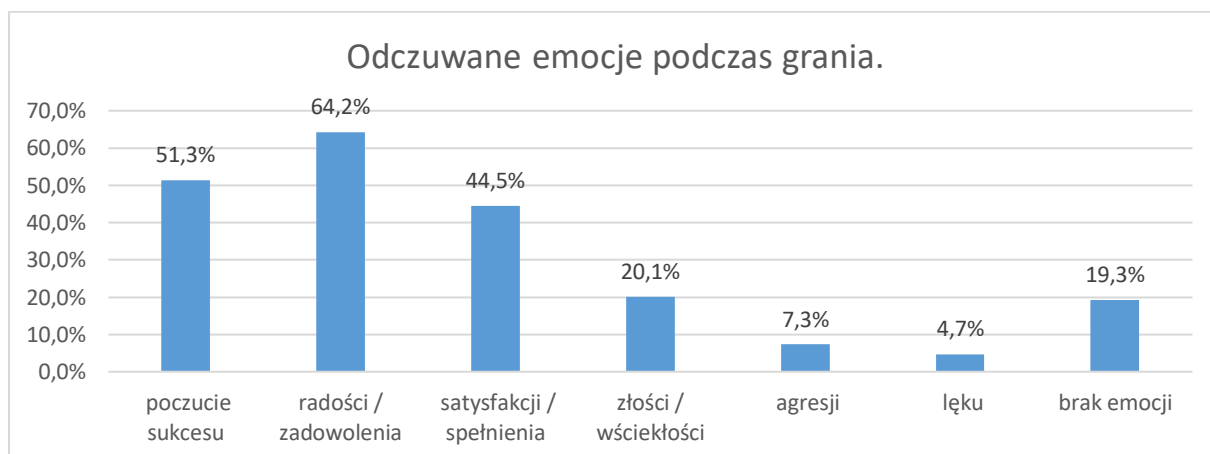
Wykres 16. Rodzaj preferowanych gier komputerowych.

*Podane dane procentowe nie sumują się do 100, ponieważ badani mieli możliwość udzielenia odpowiedzi na drodze wielokrotnego wyboru.

Z analizy wyników wynika, iż istnieje różnica pomiędzy rodzajem preferowanych gier komputerowych. Najwięcej badanych wybiera gry typu strzelanki (29,8%) oraz przygodowe (29,6%). Nieco mniej wybiera gry MMOG (26,7), stymulatory (25,1%) i RPG (20,1%). Najmniejszą popularnością cieszą się gry strategiczne (15,4%), zręcznościowe (11,5%), bijatyki (8,4%) i edukacyjne (7,3%).

Wykres 17. *Odczuwane emocje podczas grania.*

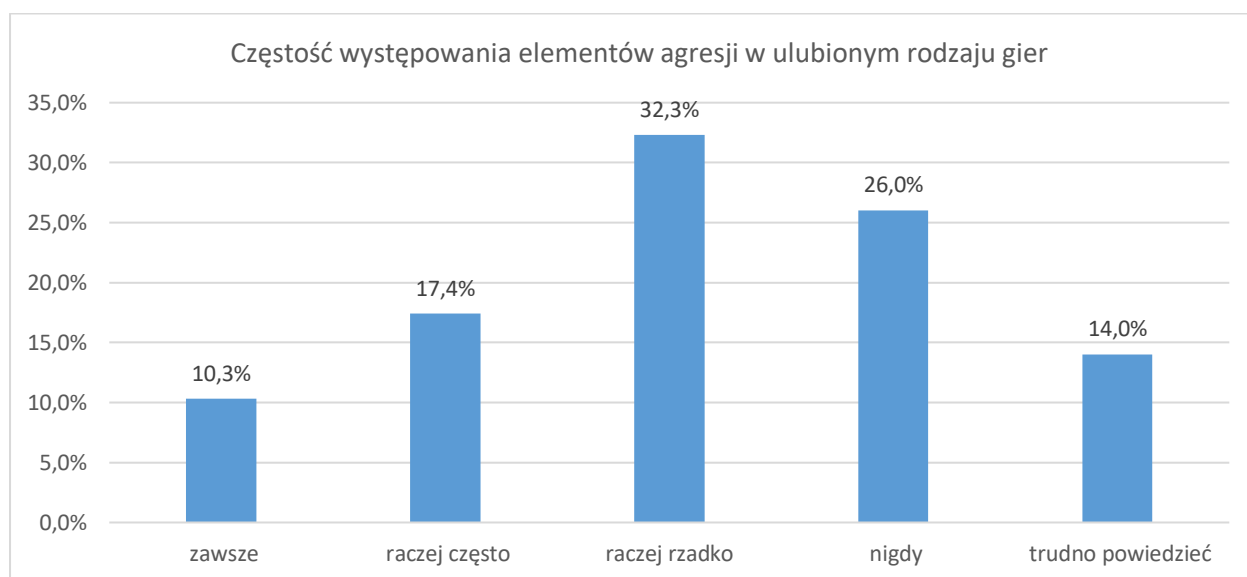

*Podane dane procentowe nie sumują się do 100, ponieważ badani mieli możliwość udzielenia odpowiedzi na drodze wielokrotnego wyboru.

Z powyższych analiz wynika, że 64,2% uczniów wskazała, że emocją, która najczęściej towarzyszy im podczas grania jest radość oraz zadowolenie. Z analizy otrzymanych wyników badań wynika, iż 51,3% badanych doznaje poczucia sukcesu, 44,5% odczuwa satysfakcję i spełnienie podczas grania w gry komputerowe. 19,3% ankietowanych nie odczuwa żadnych emocji. Natomiast 20,1% przeżywa złość bądź wściekłość podczas grania, tylko nieliczni odczuwają agresję i lęk. 30,1% respondentów zaznaczyło, że nigdy nie wpada w złość, gdy nie udaje im się pokonać przeciwnika bądź przejść do kolejnego etapu gry, zaś 15,9% deklaruje, że zdarza im się to dość często.

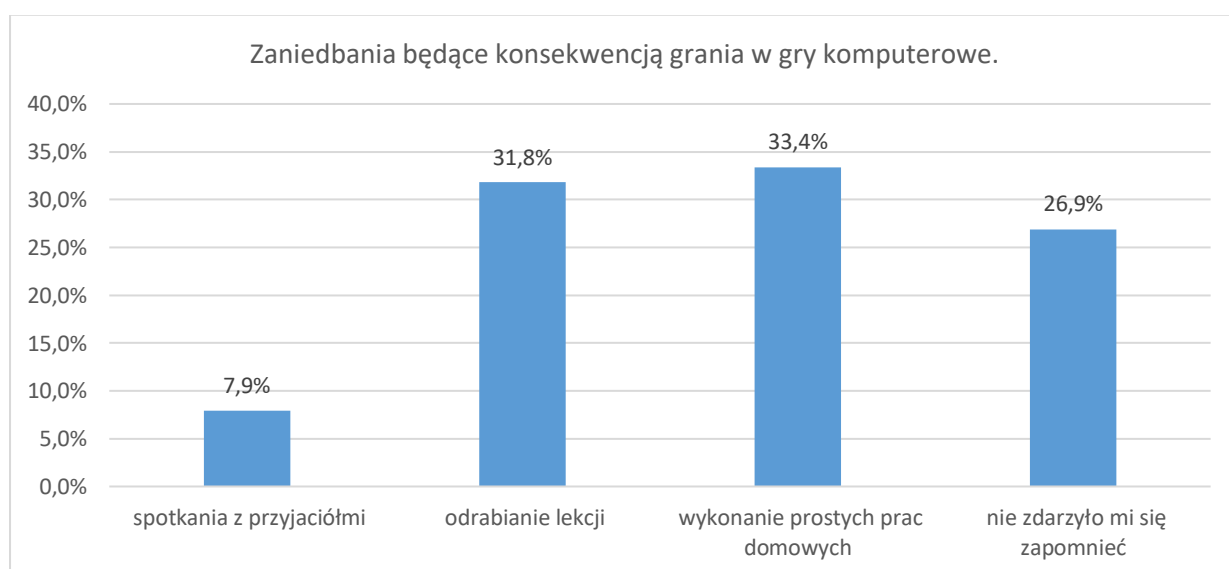
50,6% uczniów wskazała, że agresywność w grach komputerowych zależy od rodzaju gry w którą się gra. Natomiast 10,9 % respondentów zaznaczyło, że agresywność daje możliwość rozładowania nerwów. 25,7 % ankietowanych wskazała, że jest jej za dużo w grach. A 20,2% uczniów zaznaczyła, że agresywność dodaje grze atrakcyjności. Tylko 8 % wskazało, że nie grają w brutalne gry.

Wykres 18. Częstość występowania elementów agresji w ulubionym rodzaju gier.

W przypadku występowania agresji w ulubionych gatunkach gier, 10,3% pytanych przyznaje, że agresja występuje w nich zawsze, zaś 17,4% uważa, że raczej często. 32,3% pytanych deklaruje, że przemoc w ich ulubionych grach występuje raczej rzadko. 14,0% nie było w stanie określić. Wśród badanych 26,0% młodych ludzi, uważa, że agresja w ich ulubionych grach nie występuje nigdy.

Wykres 19. Zaniedbania będące konsekwencją grania w gry komputerowe.

Granie w gry sprawia, że 7,9% osób zapomina o spotkaniach z przyjaciółmi w czasie rozgrywki, 31,8% o odrabianiu lekcji a 33,4% o wykonywaniu prac domowych. 26,9% twierdzi, że nie zdarzyło się im zapomnieć o niczym.

Jedną ze wskazanych reakcji na niepowodzenia w grze jest używanie wulgarnych słów (44,1%) następnie uderzenie pięścią w stół (35,9%). Często młodzi ludzie uderzają dłonią w klawiaturę bądź monitor komputera (15,7%). Badani deklarują przekierowywanie emocji na osoby trzecie - krzycząc na kogoś (22,1%), wykazując zachowania agresywne (11,4%) w tym przemoc fizyczną (5,3%). Wyniki wykazują, że 15% badanych uważa, że gry komputerowe nie mogą uzależnić. 69 % uważa, że gry uzależniają, zaś - 16% - młodych ludzi nie potrafiło określić.

Nadmierne korzystanie z gier komputerowych może prowadzić do licznych skutków zdrowotnych młodzieży tj. pogorszenie wzroku, bóle i zawroty głowy, bóle karku i pleców, bóle mięśni i okolic krzyża czy nawet halucynacje słuchowe.

Jak wynika z uzyskanych w badaniu danych, 19,1% badanych nigdy nie miała dolegliwości zdrowotnych związanych z nadmiernym korzystaniem gier komputerowych. Natomiast 80,9% badanych stwierdziło, że czasami występują u nich pogorszenie wzroku (20,4%), bóle i zawroty głowy (12,1%), bóle karku i pleców (35,4%), bóle mięśni i okolice krzyża (30,0%) a nawet halucynacje słuchowe (2,1%).

2.6. Wnioski z badań

Analiza lokalnych zagrożeń w gminie Strzyżewice pozwala stwierdzić, iż najbardziej palącym problemem w gminie - wedle jej mieszkańców - jest uzależnienie od alkoholu, które wiąże się z przemocą domową. Pociąga to za sobą szereg innych problemów społecznych. Należy do nich uzależnienie od komputera (telefonów), które wzrosło w rankingu, zajmując trzecie miejsce. Swoje miejsca podniosły również w opinii badanych przemoc w szkole, oraz uzależnienie od narkotyków. Mniejsze znaczenie ma m.in. przestępczość i bezrobocie, a najmniejsze bezdomność i zanieczyszczenie środowiska. O ile zagrożenia związane z używaniem alkoholu utrzymują się niezmiennym poziomie wśród dorosłych, a nawet nieznacznie maleje jego spożycie wśród młodzieży, to godny uwagi jest wzrost zagrożeń związanych z uzależnieniami behawioralnymi. Chodzi tu głównie o problemowe używanie komputerów, telefonów komórkowych i telewizji. Problem ten po raz pierwszy nabrał takiego znaczenia jak dawniej używanie alkoholu, przy czym dotyczy przede wszystkim osób młodych, tzw. młodych dorosłych oraz uczniów w wieku szkolnym, a co za tym idzie również ich rodziców.

Pomimo wskazywanej zmiany, problemy związane z używaniem alkoholu w dalszym ciągu występują na terenie gminy Strzyżewice. Analiza wyników badań przeprowadzonych

wśród badanych dorosłych mieszkańców wskazują, że alkohol jest obecny w ich życiu i to dość często. Werbalizowana przez mieszkańców percepcja problemów alkoholowych pozwala stwierdzić, że jest to spory problem środowiska lokalnego, traktowany niezmiennie przez większość mieszkańców jako poważny. Badani dostrzegają niewłaściwe wzorce zachowań związanych z używaniem alkoholu, jednak niewielka część z nich czuje zagrożenia ze strony osób pijących alkohol i pewnie dlatego istnieje małe oczekiwanie od władz lokalnych podjęcia bardziej konkretnych działań.

Dość poważnym problemem jest kontakt młodzieży substancjami psychoaktywnymi. Trudno jednoznacznie ocenić deklaracje dorosłych mieszkańców gminy dotyczące kontaktu z narkotykami. Ponad 20% przyznało się do używania narkotyków. Ponad 50% badanych uczniów zna osoby stosujące narkotyki. Ponad 20% uczniów zna osoby handlujące narkotykami. Na uwagę zasługuje fakt zmniejszenia się częstości używania substancji psychoaktywnych, szczególnie wśród młodzieży. Dotyczy to alkoholu, „dopalaczy”, niektórych narkotyków oraz nikotyny. Mimo to problemem staje się wzrost używania mocnych alkoholi, utrzymujący się wysoki poziom używania marihuany i nikotyny, wzrost używania środków halucynogennych, jak np. LSD oraz wzrost używania e-papierosów, szczególnie wśród starszej młodzieży.

Budująca jest powszechność wiedzy wśród młodzieży i dorosłych o szkodliwym działaniu substancji psychoaktywnych w tym „dopalaczy”.

Niepokój budzi natomiast kontakt dzieci i młodzieży z wirtualną rzeczywistością. Chodzi głównie o ilość czasu spędzanego w cyberprzestrzeni oraz niewielką znajomość zagrożeń internetowych, szczególnie wśród rodziców.

Największym problemem jest zbyt mała kontrola rodziców związana z używaniem mediów przez dzieci, co skutkuje korzystaniem z treści będących zagrożeniem dla prawidłowego rozwoju psychospołecznego.

2.7. Rekomendacje

Najważniejszym problemem w Strzyżewicach jest spożywanie dużych ilości alkoholu zarówno przez młodzież jak i dorosłych. Wprawdzie w ostatnich latach zmniejszyła się liczba obserwowanych problemów związanych z używaniem alkoholu oraz wzrosła świadomość konsekwencji nadużywania alkoholu, co jest ewidentnym sukcesem działań profilaktycznych. Mimo wszystko obniża się wiek inicjacji alkoholowej oraz wyodrębniają się na tle społecznym grupy osób – rodzin szczególnie zagrożonych tym zjawiskiem. Sytuacja taka nasuwa

konieczność realizacji działań w zakresie profilaktyki selektywnej zarówno wobec dzieci jak i dorosłych.

Istotne jest również kontynuowanie działań związanych z podnoszeniem świadomości zagrożeń związanych z używaniem alkoholu oraz zwiększaniem dostępności miejsc pomocy.

W dalszym ciągu dostępność do alkoholu osób niepełnoletnich jest zbyt duża. W Strzyżewicach ciągle jeszcze dominuje styl monotoksyczny używania alkoholu, jednak zauważalne są próby łączenia substancji psychoaktywnych jak np. alkohol, leki, „dopalacze”, inne narkotyki.

Liczni młodzi ludzie znają substancje psychoaktywne z programów profilaktycznych, jednak podział na uczniów uświadomionych i nieuświadomionych w tym zakresie wymaga bardzo umiejętnego postępowania nauczycieli prowadzących szkolne programy profilaktyki. Ważne jest by nauczyciele brali systematyczny udział w szkoleniach nie tylko nt. zmian w scenie narkotkowej, stylach używania narkotyków i specyfiki postępowania z dziećmi zagrożonymi uzależnieniem ale również w zakresie czynników chroniących i czynników ryzyka używania substancji psychoaktywnych.

Istotą pracy profilaktycznej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom jest wytwarzanie negatywnych postaw wobec alkoholu, narkotyków, narkomanii i związanych z tym zagadnień. Badania pokazały, że większość osób deklaruje negatywną postawę, jednak są też osoby prezentujące postawę pozytywną lub obojętną. W tym kontekście ważne jest prowadzenie profilaktyki uniwersalnej mającej na celu zniwelowanie negatywnego wpływu niektórych grup społecznych. W przypadku osób wykazujących postawę pozytywną (najczęściej już używających substancji) konieczne jest podjęcie działań z zakresu profilaktyki wskazującej lub ew. leczenia. Dotyczy to szczególnie alkoholu, narkotyków i nikotyny.

W ostatnich latach zwiększa się zainteresowanie rodziną jako główną strukturą od której zależy skuteczność profilaktyki uzależnień. Niestety jest to również struktura odpowiedzialna za stan psychiczny dziecka, w tym za jego patologiczne zachowania. Badania skazują, że rodzice w większości potępiają używanie narkotyków, jednak często nie potrafią połączyć faktu zagrożenia uzależnieniem z relacjami jakie panują w rodzinnym domu. Niejednokrotnie przypisują przyczyny niepowodzeń wychowawczych instytucjom takim jak szkoła, przedszkole, pomoc społeczna itp.

Wskazuje to na konieczność zwiększania działań profilaktycznych adresowanych do rodziców mimo, że spotykają się one z dużym oporem adresatów i stanowią od wielu lat poważny problem i jednocześnie wyzwanie nie tylko w Polsce ale i w całej Europie.

Niezbędnym minimum jest wyposażenie rodziców w wiedzę wynikającą min. z tego raportu, a mianowicie, że używanie środków psychoaktywnych jest jednym z najpoważniejszych, współczesnych zagrożeń ich dzieci. Zdarza się, że inicjacja alkoholowa i narkotykowa ma miejsce już w szkole podstawowej, choć najczęściej młodych osób zaczyna ten proceder w szkołach średnich. Chodzi oczywiście o wiek, a nie o miejsce, ponieważ najnowsze badania pokazują, że narkotyki używane są najczęściej w miejscach rekreacji i wypoczynku młodzieży, a nie w szkole. Są to przede wszystkim kluby, dyskoteki, kawiarnie młodzieżowe, puby oraz imprezy organizowane w domach pod nieobecność rodziców.

Ważnym wynikiem badań jest wskazanie podstawowej przyczyny używania środków psychoaktywnych. Jest nią ewidentnie wpływ grupy rówieśniczej. Inaczej mówiąc złe towarzystwo, choć są to często bliscy koledzy i koleżanki. Na podstawie wspomnianych wyników badań można postawić konkretne wnioski odnośnie postępowania rodziców w celu ochrony dzieci przed używaniem substancji psychoaktywnych.

Po pierwsze nie można dopuścić do sytuacji w której rodzic nie wie co w konkretnym momencie robi, i z kim jest jego dziecko. Musi on zdać sobie sprawę, że do prawidłowego rozwoju dziecka wystarczy mu kilku, a czasami kilkunastu znajomych, przyjaciół. W każdym razie jest to taka liczba osób, które jest w stanie poznać wraz z ich rodzinami. Podjąć decyzję czy jest to towarzystwo odpowiednie dla dziecka i pilnować by tylko z nimi się spotykało.

Szczególłą uwagę powinny zwrócić sytuacje w których dzieci informują, że poznały kogoś nowego, obcego. Często są to osoby imponujące dziecku, są starsze „fajniejsze”. Dobrze jest zainteresować się, kim te osoby są, jak doszło do zapoznania.

Po drugie konieczne jest kontrolowanie, gdzie bawi się – spędza czas dziecko. Chodzi tu głównie o profesjonalne kluby - dyskoteki, wizyty w pubach i kawiarniach. Szczególnie z muzyką techno, prowokującą do używania środków psychoaktywnych.

Po trzecie istotny jest skrupulatny dobór wakacyjnych miejsc wypoczynku. Badania mówią, że dzieci często zaczynają używać narkotyki na obozach, koloniach podczas wakacji. Dlatego ważne jest by upewnić się w Kuratorium Oświaty, czy obóz na który jedzie dziecko jest zarejestrowany, czy prowadzi go profesjonalna kadra i jaki jest jego program. Nie zawsze wyjazdy najtańsze są najlepsze.

W ostatnich latach niepokój budzi podejście młodzieży do ćwiczeń fizycznych, szczególnie tych na siłowniach.

Panuje powszechne przekonanie, że efekty takich ćwiczeń należy wzmacniać przez używanie specyficznych substancji chemicznych (sterydów, anabolików). Duża grupa młodzieży uważa, że w ten sposób można szybciej zwiększyć masę mięśniową, poprawić sylwetkę, zwiększyć kondycję, schudnąć.

Mimo, że większość z tych substancji jest legalnych, młodzi ludzie, chcąc oszczędzić pieniądze, próbują samodzielnie dokonać syntezy niektórych substancji na podstawie receptur otrzymanych z Internetu, od ich rówieśników. Jest to oczywiście niezwykle ryzykowne i zagrażające nie tylko zdrowiu, ale czasami i życiu. Należy podkreślić, że używanie nawet legalnych sterydów w młodym wieku może doprowadzić do poważnych zaburzeń rozwojowych.

Biorąc pod uwagę potężny dochód z handlu narkotykami, należy też zdawać sobie sprawę z tego, że dealer zrobi wszystko żeby nakłonić każde dziecko do wzięcia narkotyku. Stwierdzenie mówiące, że alkohol i narkotyki używają tylko dzieci z rodzin patologicznych jest już dzisiaj mitem.

Istotnym zaleceniem jest rozpoczęcie działań mających na celu ograniczenie używania mediów, Internetu. Zwiększenie świadomości zagrożeń związanych z tym używaniem oraz nauka zdrowego sposobu korzystania z cyberprzestrzeni. Jak również wykorzystanie popularności mediów wśród młodzieży do intensyfikacji oddziaływań profilaktycznych, gdyż ta ich funkcja wydaje się najmniej stosowana.

Wystarczy wziąć pod uwagę, że media mają największy wpływ na dzieci i młodzież, czyli osoby, których postawy, wartości, zainteresowania i poglądy oraz wzorce zachowań, nie są w pełni ukształtowane.

Jednym z podstawowych mechanizmów kształtowania zachowań najmłodszych przez media jest naśladownictwo. Chodzi tu o sytuacje, w których dziecko włącza do własnego repertuaru zachowania np. bohatera z bajek. Dzieje się to szczególnie wtedy, gdy bohater wskutek tego zachowania odnosi ważne dla dziecka korzyści.

U młodzieży ważniejszą rolę odgrywają dwa inne procesy, a mianowicie: identyfikacja i interioryzacja. Ich działanie polega na tym, że młodzi ludzie nie tylko jak dzieci, naśladują zachowania bohatera, lecz początkowo identyfikują się z nim, podziwiając jego cechy charakteru, chcą takimi być, a następnie w wyniku rozwoju myślenia abstrakcyjnego przyjmują (uwewnętrzniają) je jako swoje.

W kontekście powyższych mechanizmów oddziaływania medialnego można pokusić się o określenie ogólnych obszarów działań „medialnej profilaktyki”.

Będzie to głównie:

- Zwiększenie udziału rodziców (min. świadomości zagrożeń) w korzystaniu, szczególnie małych dzieci, z różnych przekazów medialnych (telewizja, radio, Internet). Chodzi tu np. o wspólne oglądanie telewizji, również o uczenie dzieci korzystania z mediów, min. krytycznego podejścia do niektórych zachowań bohaterów i informacji, umiejętnego korzystania z Internetu.
- Wyodrębnianie przekazów (programów, gier itd...) dla różnych grup wiekowych, w tym programów które dozwolone są wyłącznie dla dorosłych.
- Dostarczanie przez media jednoznacznych pozytywnych wzorców społecznych, szczególnie w programach dla dzieci i młodzieży. Nie nagradzanie zachowań negatywnych, przemocowych itp... Ukazywanie ewidentnych korzyści płynących z działań prospołecznych.
- Wykorzystanie mediów w bezpośredniej profilaktyce przez organizowanie spotkań ze specjalistami, mogącymi pomóc w konkretnych problemach, podczas programów telewizyjnych, radiowych i spotkań internetowych.
- Stosowanie reklamy społecznej – przekazów adresowanych do różnych grup wiekowych i społecznych, mających na celu przeciwdziałanie patologiom, głównie uzależnieniom i przemocy.

Spis wykresów

Wykres 1 <i>Podział na grupy edukacyjne ze względu na wiek.</i>	5
Wykres 2 <i>Poziom wykształcenia w grupie mieszkańców gminy.</i>	5
Wykres 3 <i>Występowanie zagrożeń w szkole.</i>	9
Wykres 4 <i>Poczucie bezpieczeństwa w szkole.</i>	10
Wykres 5 <i>Pierwsze spożycie alkoholu.</i>	11
Wykres 6 <i>Częstość sięgania po napoje alkoholowe.</i>	12
Wykres 7 <i>Rodzaj alkoholu a częstość spożycia.</i>	12
Wykres 8 <i>Czas, jaki upłynął od ostatniego spożycia alkoholu (dane w procentach).</i>	13
Wykres 9 <i>Częstość upijania się napojami alkoholowymi.</i>	14
Wykres 10 <i>Palenie papierosów przez młodzież.</i>	15
Wykres 11 <i>Używanie substancji psychoaktywnych.</i>	15
Wykres 12 <i>Czynniki pomagające w unikaniu zażywania substancji.</i>	17
Wykres 13 <i>Poczucie bezpieczeństwa w domu.</i>	18
Wykres 14 <i>Częstość spożywania alkoholu przez rodziców/opiekunów.</i>	19
Wykres 15 <i>Ilość czasu spędzanego w Internecie.</i>	21
Wykres 16 <i>Rodzaj preferowanych gier komputerowych.</i>	22
Wykres 17 <i>Odczuwane emocje podczas grania.</i>	23
Wykres 18 <i>Częstość występowania elementów agresji w ulubionym rodzaju gier.</i>	24
Wykres 19 <i>Zaniedbania będące konsekwencją grania w gry komputerowe.</i>	24

Spis tabel

Tabela 1 <i>Hierarchia problemów społecznych w Strzyżewicach – oceny respondentów.</i>	8
Tabela 2 <i>Rodzaje zachowań ryzykownych młodzieży w poszczególnych typach rodzin.</i>	10
Tabela 3 <i>Znajomość substancji psychoaktywnych.</i>	16
Tabela 4 <i>Programy zabronione i dozwolone przez rodziców.</i>	20